

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZAR.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület. —
Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen
jár. — Az előfizetési példák és tagsági díjak **Tolnai J. Béla** egyesületi pénztárhoz (VII.,
Óvoda-utca 5. szám alá) küldendők. — Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

Tartalom: 1893: Schön Bernát. — A magyar fordítású sziddur: Halász Nátán. — Túlhaj-
tott humanizmus: Szógyi Ignác. — Néhány szó az iskolai könyvtárakról: Stadler Károly
— Megjegyzések: Steckler S. — A leánynevelésről: Blau Soma. — Könyvismertetés. —
Egyesületi élet. — Vegyesek.

1893.

Mit hoz az új esztendő? Felénk fordul-e a jövő évben nemzetünk, a lovagias magyar nemzet, elismerve, hogy imádott hazánk iránt rójuk le tartozásunkat, midőn gyermekeinket szent vallásunk szellemében zsidó magyarrokká neveljük?

Felénk fordul-e népünk, a mi forrón szeretett zsidó népünk, elismerve, hogy felekezeti iskolájának talajában gyökerezik életének terebélyes fája, melynek édes gyümölcseit élvezhetik az utódok nemzedékről nemzedékre?

Meghozza-e a jövő esztendő a zsidó tanítók társadalmi állásának tekintélyét?

Fellobog-e bensőnkben az új évben valahára az egyetértés és testvéri szeretet szép oltára mellett az összetartás és kölcsönös ragaszkodás szitotta bizalom és buzgalom szent lángja?

Ugy lesz-e mint régen volt, vagy más idők, más embereket, más viszonyokat fognak-e szülni?

Valahányszor egy-egy év szakad az örökkévalóság végtelen tengerébe, mindannyiszor a remény és kétely végyes érzelmeinek hatása alatt ilyen és ezekhez hasonló kérdésekkel lépünk a titok fátyolával borított jövő elé.

1893.

Néma számok; de a felvetett kérdésekre érthetően felelnek. Még csak néhány esztendő és betelik a tizenkilencedik század, melyben igazság szerint minden rendű és rangú néposztálynak olyan a sorsa, a milyent érdemel. „Ha barátokat keressz, érdemeket szerezz!”

Akarod nemzeted elismerését? Légy magyar!

Akarod felekezeted elismerését? Légy zsidó!

Akarsz erkölcsi tekintélyt? Légy ember!

Akarsz egyetértést? Légy kollega!

Mint magyar, mint zsidó, mint ember, mint kollega birtokában vagy a varázsszerszögek, melynek segítségével csodákat mivelhetsz.

Magyarországunkat ne bántsa senki! Mi nem gravitálunk kifelé, mi nem használunk ál'amellenes tankönyveket, mi nem ismerünk más célt és életfeladatot, mint egybeolvadni a nemzettel, melynek fiai vagyunk és nevelni gyermekeinket vallásunk tanai szerint a kor és a nemzet szellemében, szóval

mi megteszszük a magunkét kötelességérzetből, melyért jutalmat sem várunk. Hanem egy kis elismerés, már csak a buzdítás kedvéért is, hazafias kormányunk részéről jövő egy kis elismerés oly jól esnék nekünk, mint tikasztó melegség után, ha üdítő harmat csókolja a lankadásnak indult virágszálat. Például hány zsidó tanfelügyelő van az országban? Ugy hiszszük, ha a közoktatásügy nagy zászlóvivője kinevez kettőt, ugy lesz *egy* pár.

A zsidótanító legyen zsidó! Nem nevetséges? Hiszen nem is lehet más. No nem is kívánunk egyebet, mint, hogy a költővel elmondhassa magáról:

„Zsidó vagyok! Az vagyok,
És százszor mondom:
Én zsidó vagyok igaz;
Mert zsidó a nemzetségem,
Hitem, szivem is az.“

Ha hite is, szive is zsidó, ugy hive lesz felekezetének, hive hitközségének, rendületlen hive mindannak, mi felekezete dicsőségére és hitközségének javára válik.

Hanem, édes hitközség, bizalomért bizalmat, szeretetért szeretetet várunk. Ne tekintsen bennünket, tanítókat, a hitközség előjárósága idegeneknek, mi a hitközségi élet alaposzlopainak tartjuk magunkat; mert csak ott van virágzó zsidó hitközség, hol virágzó zsidóiskola létezik, és ott van virágzó zsidóiskola, hol a tanító nem napszámos módjára áll a gyermekek előtt, hanem nagy és szent és magasztos eszményképet lebegtet lelki szemei előtt és a gondozása alá helyezett ifjúságot jelen eszményképekhez illőleg neveli.

Az erkölcsi tekintélyt csak az teremtheti, ki ember a gáton, ki részt vesz lakóhelye érdekeit előmozdító minden törekvésben, ki tanító az iskolában és ember a társadalmi életben. Nem nehéz dolog, csak egy kis szív, meg egy kis ész, meg egy kis kedély kell hozzá.

Sokkal nehezebb köztünk az egyetértés áldását elérni; mert nehéz a feladat jó kollegának lenni. Ujjaink sem egyenlők. Furcsa, nagyon furcsa egyéneket lehet köztünk találni. Egyik a tükörbe sem szeret nézni, mert fél, hogy tanítót lát, a másik, ha jó módnak örvend, nagy bögőt lát az egekben, a harmadik, ha szegény, a nappalt is éjjelnek tekinti, egyik is, másik is, édes mindnyája csak magának él, magát szereti és a többi — mind subisz. Országos egyesület neki nem kell, mert ez csak a fővárosi tanítóknak használ, a tankönyveket ő ki nem állhatja, mert olyanokat minden falusi tanító tud faragni; hát csak maradj magadnak földnek gyászos terhe, zsugori! Aki elvál feleségétől, az lerázta nyakáról, hanem, ha az a gonosz asszony egész napon át dörög, pattog, lármáz, ugy megkeseríti az ember életét.

A ki nem tud pirulni szégyent, ha testvérei törekvésétől távol áll, a kit testvérei veszedelme szép tettekre nem hevít, az csak maradjon magának és viselje jármát saját izlése szerint; de mi, kik egyesületünk kötelékeiben ugy szólván *egy* családot képezünk, egy fedél, forrón szeretett hazánk kéklő egének fedele alatt lakunk, mi értsünk egyet és szeressük egymást, mint kartársak, mint édes testvérek. Boldog új évet kívánunk atyafiak!

Schön Bernát.

A magyar fordítású Sziddur.

A közp. választmány egy magyar fordítású sziddur kiadását határozta el és a kivitel alkalmával tekintetbe veendő paedagógiai elveknek megállapításával a paedagógiai szakosztályt bizta meg. A paedagógiai szakosztály novemberi ülésében Halász Nátán igazgató urat kérte meg, hogy készítene ez ügyben véleményes jelentést, minek ez megfelelővén, a szakosztály decemberi ülésében az alább következő jelentésben előadta nézeteit. A szakosztály a

jelentést egész terjedelmében egyhangulag elfogadta. A jelentés szószerinti szövege a következő:

„Mélyen tisztelt paedagogiai szakosztály!

Midőn mult ülésünkben szivesek voltak azon megtisztelő feladatot reám bizni, hogy az egyesületünk által esetleg kiadandó magyarfordítású „Sziddur“ belső berendezésére és külső kiállítására vonatkozó nézeteimet ismét Önök elé terjeszsem: e becses kívánságuknak annál készségesebben engedtem, mennél világosabban állt előttem, hogy véleményem ez irányban most is csak az lehet, mely már évek előtt volt.

És ezt Önök, tisztelt tagtársaim, mint gondolkodó férfiak, bizonyára megmagyarázhatónak fogják találni. Mert hiszen nézetek, melyekben az ember valamely fontosabb tárgyát illetően — a dolog lelkiismeretes átgondolása és minden körülménynek kellő meglátolása után — már egyszer megállapodott: a mások megokolt véleményének figyelembe vétele, az időközben netalán megváltozott viszonyok vagy általunk tett újabb tapasztalatok folytán legfeljebb is csak *módosúlhatnak*, de merőben soha meg nem változhatnak!

Ez az, a miért a tisztelt szakosztály szives elnézésére számítok, ha úgy találná, hogy mai szerény előadásom jobbra szintén csak a régi kerékvágásban mozog.

A szönyegen levő kérdést illető javaslatom annak idején ugyanis több tételes pontba volt foglalva, mely pontoknak tartalma az ügyben felmerülhető minden kérdésre megadta a kívánt feleletet, még pedig olyan körülménységgel, hogy az akkori beadványt, mostani előterjesztése céljából, egyszerűen csak újra le kellett volna írnom. Mivel azonban a könyvkiadás terén és kivált *iskolai használatra* szánt héber-magyar művek kiadását illetően, az utóbb lefolyt évek alatt hol az egyik, hol a másik irányban figyelmen kívül nem hagyható követelményekkel találkoztunk: szükségesnek láttam, hogy a mondottakra való tekiutettel jelen indítványomat, különösen egyes pontjainak sorrendjére nézve, nemcsak megváltoztatott alakban, de egyuttal tetemesen kibővitve is terjeszsem a mélyen tisztelt szakosztály elé.

Ezek után áttérvén magára az elemi tűzött tárgyra, az országos magyar izraelita tanítóegyesület által esetleg kiadandó „Sziddur“ belső *tartalma* és *berendezése*, valamint külső *kiállítása* dolgában, legjobb meggyőződésem szerint a következőket vagyok bátor ajánlani:

1. A könyv héber szövege *teljes* legyen. Ne hagyassék ki belőle semmi, a mi a régebben megjelent és részint még ma is közkezen forgó jó *Sziddur*-okban található.

2. A könyv e mellett is az *iskola* céljainak minden tekintetben megfeleljen.

3. Minthogy az esetleg kiadandó imakönyv egyszersmint *az istentiszteletnél való használatra* lesz rendelve, minden vallásos irányu községben úgy a tanuló ifjuságnak, mint a felnőtteknek szükségleteit tökéletesen kielégítse; különösen pedig az utóbbiakra nézve ne csak használható, de könnyen kezelhető is legyen.

4. A könyv egyes darabjainak tájékoztató czimfelirásai az ifju és öreg, férfi és nő által ismert *hazai* nyelven s minden nehézség nélkül megérthető *nyelvezettel* legyenek adva. Ez azonban ki nem zárja, hogy a főbb imáknak magyar czime mellett a *héber* czimek is ott ne legyenek, mint péld. *Reggeli ima* = תפלת שחרית, *Déleleti ima* = תפלת מנחה, *Esti ima* = תפלת ערבית, *Étlkezés utáni ima* = ברכת המזון, *Lefekvés előtti ima* = סדר קריאת שמע על המטה, *Isten szentségének hirdetése* = קרישה stb.

5. Hogy ezen imakönyv révén különösen a tanuló ifjuság végre-valahára a héber szavak *helyes hangsúlyozását* is könnyű szerrel elsajátíthassa, szükséges, hogy a szó azon tagját (מלעיל v. מלרע), melyre a szent nyelv idevágó szabályai szerint a hangsúlyt fektetnünk kell, valami nagyon fel nem tűnő, de azért

mégis észrevehető módon megjelöljük, például így: *ישתבח שמך לעד מלבנו* : vagy: *יי ימלוך לעולם ועד* stb.

6. A szentírásból vett imarészek eredete és kútforrása a könyv végén rövid magyar jegyzetekben ismertetve legyen, például: *ויברך דוד את-יי רעיני* : (==Dávid király áldja és magasztalja Istent az egész nép előtt stb. — I. Krónika I. 29.)

7. Kivánni való, hogy a könyv elején egy helyesen *csoportosított* és megfelelően *összeállított*, pontozott héber s mellette magyar *tartalomjegyzék* mindenkit, kivált pedig a nőket és az ifjúságot az imák felkeresésénél útba igazítsa.

8. Az imádságos könyv mindazon részei, melyek vagy az egyes imák tartalmának értelmezésére, vagy pedig a hit- és erkölcsstani oktatás céljaira bármi irányban alkalmasok, *magyar fordítással legyenek ellátva*.

9. A héber szövegek magyar fordítása — akár az egész könyvre, akár annak csak legnagyobb részére fog kiterjedni — ne ugyanazon, hanem *az átellenes lapoldalra* nyomassék. Könnyebb tájékozás kedvéért a magyar fordítások elejére a megfelelő héber szövegnek *első* szava, vagy, a hol kívánatos, *első két szava pontozás nélkül* oda teendő.

10. Mielőtt a könyv fordítására kiszemelt író munkájához hozzá fogna, elkerülhetetlen, hogy a helyes és következetes *terminológiára* nézve — minden tekintetben alaposan átgondolt, kellően okadatolt és bárkivel szemben is igazolható — *megállapodás* jöjjön létre.

11. A könyv fordítása általában lehetőleg *szó szerinti* legyen, de semmi esetre ott is, a hol a magyar nyelv szelleme ezt meg nem tűri s az imádságnak megkivánt, szívből eredő és szívhez szóló egyszerűsége csorbát szenvedne s áhítatot keltő hatása nagyrészt elvészne. Így például:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל-יום יהללוך, פלה. ברוך אתה יי, האל הקדוש: „Szent vagy Te; neved: „Szentséges“ és a szentéletűek mindennap dicsőítenek Téged. szelűh. Dicsértessél, Örökkévaló, szent Isten!“

Szóval: minden imarész magyar fordítása egy összefüggő, világos tartalmu, magában befejezett és bárkinek, még a nem izraelitának is, az áhítattal elmondható vagy legalább elolvasható — Istent magasztaló, könyörgést kifejező, illetőleg hálát adó — *szép* imádság képét nyujtsa!

Az előbbi mutatvánnyal különben csak azt akartam feltüntetni, hogy éppenséggel nem árt, ha az imáink eredeti szövegében oly gyakran alkalmazott *המחבר* 't a fordításban nem mindig vesszük tekintetbe és helyenkint inkább vessző által pótoljuk.

Vegyük azonban például az *„אל ארך אפים“* kezdetű bűnbánó esdeklés és azt találjuk, hogy ennek — az imént mondottak szerint — magyar nyelven legalább is így kellene hangzania:

„Isten, ki hosszantűrő, végtelen kegyelmű és igazságos vagy! Ne büntess minket haragodban; légy kímélettel, Örökkévaló, néped iránt és mentő meg bennünket minden gonosztól. Vétettünk neked, Urunk, bocsáss meg nagy irgalmasságod szerint, oh Isten!“

12. Az isteni lénynek megjelölései: *יי, אל, אלהים, שדי, אדני, יי צבאות, יי* — a hogy az illető imádságok tartalma és értelme éppen megkivánja — mindenütt következetesen az *„Örökkévaló“*, *„Isten“*, *„Mindenható“*, *„Uram“*, *„a világ királya“* (v. *„Ura“*) szavakkal legyenek magyarra fordítva. Ugyanilyen egyöntetűség szükséges a *שיר ושבחה הלל וזמרה* — továbbá a *עז וממשלה, נצח גדלה ונבירה, תהלה ותפארת, קדשה ומלכות, יודי* — végre a *להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם להדר, לברך לעלה ולקלם, ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו* stb. *hasonértelmű* szavak fordításánál is. Egyébiránt ennyi *synonimával* szemben, velem együtt bizonyára

mások is azt tartják a legalkalmasabb eljárásnak, hogy az értelemre nézve egymáshoz legközelebb állókat — rövid úton *egybe foglalják*.

13. A fordításnál a *héber szórend* követése, mihelyt ez csak a helyes magyarság rovására történne, úgy hiszem, aggály nélkül mellőzhető. Példa gyanánt felhozom a „תתברך צורנו” kezdetű dicsérő imarészt, melyet szerintem az épp említett tekintetből, bátran így lehetne fordítani:

„Dicsértessél szirtünk, urunk és megváltónk, szentek alkotója! A Te neved mindörökké dicsőíttessék, óh királyunk!”

14. A fordítás szebb hangzása kedvéért sok helyütt — miként ezt az élő nyelveken szerkesztett imádságok egyszerű, természetes szólása egyáltalán megkívánja — a harmadik személy helyett a *második* személy használatát tartanám helyesnek.

15. A héber szöveg mondatrészeinek elkülönítésére a *vesszőt*, illetőleg az *egyes* pontot, a mondat végének megjelölésére pedig a *kettős* pontot ajánlanám.

16. A könyv héber szövegei minél szebb betűjűek, tisztán olvashatók és a lehető leghibátlanabbak legyenek.

17. A könyv ára lehetőleg *olcsó*, vagyis a használatban levő hasonló czélú könyvekénél semmi esetre *drágább* ne legyen.

* * *

Az előbbi tételek kapcsán, mintegy azoknak folyományaként, legyen szabad még csak két dolgot a tisztelt szakosztály becses figyelmébe ajánlanom. És ezek:

a) Hogy a könyv typografice, valamint egész belső berendezésére nézve, legalább is egyesületünk imakönyvének utóbb megjelent kiadására hasonlítson. Ha azonban — a tanuló ifjuságra való tekintettel — ettől eltérni szándékoznának, a könyv összeállítása vagy a bécsi „סדר תפלות שורון”, vagy a brünni „אלוף תפלה”, vagy pedig a hannoverai „תורה ותפלה” mintájára, de mindenesetre *helyes* és *könnyen áttekinthető* sorrenddel történjék.

b) Hogy a használandó betűk szakértelmes kiválasztása és az ennek folytán, valamint a fölösleges *ismétlések* kikerülése által elérendő *térmegetakarítás*, első sorban tehetik lehetővé, hogy a könyv — árára nézve — számos más társával szemben a versenyt sikeresen megállja.

* * *

Tisztelt szakosztály! A mit az eddigiekben Önök elé terjeszteni bátorodtam, az természetesen csak igénytelen egyéni véleményemnek igyekezett kifejezést adni. Tudom továbbá, hogy vajmi keveset mondtam, a mi tisztelt tagtársaim előtt új volna. Azonfölül érzem, mikép egyik-másik tételhez még mindig szó fér. De ha annak, a mit most a tisztelt szakosztálynak egy általunk esetleg kiadandó magyarfordításu „Sziddur“-ra nézve legjobb tudomásom szerint előadni szerencsém volt, egyéb haszna nem mutatkoznék is, mint csak az, hogy benne a további eszmecserére okot, alkalmat és alapot szolgáltatam: csekély fáradozásomért dúsan meg leszek jutalmazva.

A mi végre az általam ajánlott eljárás *gyakorlati* keresztülvitelének lehetséges voltát és módzatait illeti, úgy hiszem, elég ama több rendbeli *mellékletre* utalnom, melyeket e véleményes jelentésemmel együtt most szintén bemutatni czélszerűnek találtam.

Mindenesetre kedves kötelességemnek fogom tekinteni, hogy a jó ügy érdekében egyik-másik pontra nézve, ha kívánni méltóztatnak, élő szóval bár-mikor még bővebb felvilágosítást is adjak.

Kiváló nagyrabecsüléssel

Budapest, 1892. december havában.

Halász Nátán.

Túlhajtott humanizmus.

L. a »T. É.« decz. h. sz.

„A ki észleleteimet nem találja a valóságnak megfelelőknek, az dobja reám az első követ.“ . . . Se kő, se kezlyű; hanem a mi nem áll — nem áll. — Általánosan befogadott szokás, hogy a hivatalbeli, vagy közös jótétemények nyilvánosan folynak le, a nyilvánosság tudomására hozatnak, kezdve a király adakozásaitól egészen le az izr. hitközségéig. Nyilvános nyugtázásra sokszor a magánjótékonyság is szorúl. Szegény tanító, ha csak rendkívüli segílyt is kap a miniszteriumtól: a hivatalos — ha az Eötvös alaptól, vagy egyesületünktől*): az illető lapokban lesz közölve. Azon nem ütközik, nem ütközhetik meg senki. Ha az adakozó (a hitközség, vagy asztaltársulat tagjai stb.) a megajándékozandó gyermekek örömének szemtanuja akar lenni, az kifogás alá nem eshetik. Részvételé fokozza érdeklődését, búzdítja a jövőre, a mi a szegénynek hasznára válik. A magánjótékonyság pedig: az egyesé, hitfeleinknél nagyobb részt ugyszólván dugdosva gyakoroltatik, hogy a közfigyelmet elkerülje. De van társulat is, mely e téren titokban működik és pedig hitfelekezetre való tekintet nélkül. Ki ne hallott volna a szabadkőművesekről? Hogy a fitogtatás, — ha annak nevezhető — a melylyel a jótékonyság történik, annyira káros következményű lenne, mint azt Sch. úr. állítja, azt határozottan tagadom. Valamint nem áll, hogy a jótékonyság egyáltalában keresett osztentációval gyakoroltatik, úgy nem áll az sem, hogy az említett külön eset, a szegény gyermekeknek téli ruhával való ellátása, mert a nyilvánosság előtt megy végbe, erkölcsrontó hatással bírna. A szegény gyermek a gazdagél az iskolában, az utcán is látja az övénél szebb és melegebb ruhában, de nem bocsátkozik ez iránt spekulációkba, e miatt irigykedésbe. Kiskorától fogva úgy látta, előtte az egészen természetes: amaz gazdag, ő szegény. Ha ébred benne az irigység egy neme, annak inkább valamely chanukapörgetyű a tárgya; és ha a szegény gyermek meleg téli ruhával lesz ellátva — még ha ez nyilvánosan történik is — az az érzelem, mely a gyermekben felébred, vajmi ritkán lesz a megszegyenyülés érzelmé; mert ahhoz reflexió szükségeltetik, melyre a gyermeki lélek ilyen pillanatokban nem képes. Az uralkodó érzelem ilyenkor az öröm, mert kapott valamit és melyik gyermek, — akár szegény, akár gazdag — nem örül, ha valamit ajándékba kap? Legtöbb esetben tehát az történik, hogy a gyermek kapva a ruhát, haza siet, hogy azt szüleinek örvendő megmutassa. Hogy a rabbi, vagy bárki más, milyen szónoklatot tart, az az illető dolga. Ki milyen az esze, úgy beszél. Ott az egész iskolának szól, a gazdag és szegény gyerekek egyaránt. A gyermek, a ki már azelőtt gögös volt, meglehet, hogy továbbra is az marad; de ez alkalomból nincs ok, miért lenne pöffeszkedő. Gyórról indult ki a figyelmeztető szózat, tehát győri esetet említek. Emlékszik-e még cikkiró, mikor egy hideg téli napon Sulczer fia az iskolából haza ment, az uton télikabátját levetette és egy szegény, didergő fiut beleöltöztetett, azt neki odaajándékozván? És ki tudja, nem oltotta-e épen ez a korholt nyilvánosság a jótékonyság csiráját a fiu szivébe? A példa serkent! Nem tagadom, hogy itt-ott akad egy önérzetes gyermek, ki pirulással fogadná el az ajándékot, ha — jelen volna. De az ilyen gyermek többnyire el se jön a kiosztáshoz, vagy a kiosztás előtt távozik, de a ruhát azért megkapja. Felhozhatnék erről is egy-két példát. Az ilyen tanulót különben a tanítónak ismernie kell, és kötelessége volna, hogy az iskolaszéket iránta informálná. Teljes titokbantartása az ilyenmű adakozásoknak semmi esetre sem lehetséges. A nyilvánosság már a szegény gyermekek összeírásánál kezdődik; beszélnek róla családi körben is. És ez az egyenruhás tanulóserég talán elbujjék a padok alá? Nem túlhajtott humanizmus ez cikkiró részéről?

*) Lederer-féle alapítvány stb.

Czikkíró fejtegetése oda concludál, hogy a humanizmus e neme megbontja a természet rendjét és itt oly kifejezéseket használ, hogy „a túlhajtott humanizmus“ jótéteményeiben részesült szegény gyermeknek sorsával és a sociális berendezésekkel elégedetlen szülőit véljük hallani. Szent igaz, hogy a szülők kötelessége gyermekeikről gondoskodni, de nem kevésbé igaz az is, hogy az ártatlan szegény gyermeket, kinek szülői — bármi okból — nem képesek a legszükségesebbeket esaladjuk számára megszerezni — nem szabad a czikkíró által hangoztatott elvek miatt az éhség, a fagy és a tudatlanság pusztító hatásának kitenni.

A gyermek tudja, érzi, hogy mindazt, amit a „túlhajtott humanizmus“ neki nyújt, a szülőktől kellene kapnia, de nagyon téved az, aki azt hiszi, hogy ez a tudat a gyermeket szüleitől elidegeníti. Én az ellenkezőt tapasztaltam.

Én úgy tudom, hogy a szegény gyermek, mert szüleit szükségben látja, kétszeresen szereli azokat, és nem egy eset van arra, hogy a kosztnapos helyén kapott darab kenyeret haza vitte — anyjának. Ha a kenyérverte gyermekek közül valamelyik nem igazolná mindenben a jó erkölchöz fűzött reményeket, a tanítón mulik hogy iránta legalább annyi türelemmel legyen, mint a mennyit tanúsít a vele erkölcsiség tekintetében egy színvonalon álló jómódú házból való tanulóval szemben. A zsidó nem lódítja gyermekét más asztala felé, míg otthon van, miből jóllakni, míg keresményéből telik. Ha gyermekének kosztnapokat keres, ha népkonyhába küldi, akkor ő már a nyomornok, a sanyarúságnak a zsákmánya. Ha a jótékonyosság a gyermeket ingyenes tanításban részesíti, ingyenes tankönyvekkel látja el, ruházza és eteti, avval még nem tette fölöslegessé a szülők gondoskodását. Ruhát csak téli időben kap — és kérdés, vajjon a gyermek kitelelhet-e henne; a táplálás pedig legtöbb helyen csak néhány hónapon át nyújtott ebédre szorítkozik — és czikkíró még kérdi, hogy a szülők mit tesznek gyermekeikért?

De mindezekről eltekintve, mégha az annyira korholt „túlhajtott humanizmus“ a gyermekről, annak minden testi szükségletéről egész éven át gondoskodnék, senki sem vitathatja el, hogy a szülő elsősorban arra való, hogy gyermekeit, ha más nem, legalább ő — szeresse.

Vág-Besztercze.

Szögyi Ignác.

Néhány szó az iskolai könyvtárakról.

Az oktatás-nevelés alkalmas eszközei között, kétségtelen, a jó könyvek olvasása is helyet foglal. Akárminő módszert választson is az ifjuság szellemi és ethikai kiképzésén fáradozó tanító, nem nélkülözheti a növendékek szórakozására és testi edzésére szánt physikai gyakorlatok mellett a lélek és a szív üdítését oly nagyban elősegítő célirányos olvasmányokat sem. Az iskola és az élet között az önképzés, a tudás elmélete és praxisa között a példákön való okulás áll. Exempla trahunt.

Ha a művelt nemzetek tanügyi irodalmára tekintünk, mindenütt megláljuk azon tapasztalás szentesítette elvnek is méltatását, mely az iskolakönyvtárak szükségére és ezen szükség kielégítésére vonatkozik. Igazán nagy-szerűnek mondható e tekintetben az emberi művelődés terén vezérszerepre vállalkozott, nagy nemzetek által már eddig is elért credmény. Az ifjuság iratok szerkesztésével mostanában nagynevű írók is foglalkoznak s a világ könyvpiacza rengeteg tömegeket fogyaszt a népszellem e fajtájú táplálékából.

Nálunk magyaroknál is szép lendületet vett ujabban az ifjusági iratok termelése és fogyasztása. A gyermekkor minden fejlődési szakához mért, képes és más szebbnél-szebb könyvek látnak napvilágot és még mindig jó üzletet csinálnak az irodalom ezen speciális irányát felkaroló kiadócégek.

Ebből pedig az a tanulság, hogy nemcsak a paedagogusok, a tanítók és az iskolahatóságok, hanem a nagy közönség is teljes méltatásban részesítik a gyermeknevelés helyes eszközei sorában ezen, a szellemre és erkölcsre egyaránt fontos olvasmányokat.

Hogy is ne! Hisz az egyszerű szemlélettől, mely az analphabétást gyönyörködteti a színes képek tarkaságával, fel, egészen odáig, hol az ifjú kritikailag képzett, hogy úgy mondjuk, műizléssel, értelemmel és a gyakorlati életre vonatkozással olvas, nagy út van, melynek minden egyes frázisában okulásra, rendszeres kiképzésre szorul a gyermek lelke és kedélye.

Az tehát vita tárgyát immár nem képezheti, hogy a zsenge nemzedéket bármennyire jajgassunk túlterheltetése miatt, szórakoztató olvasmányokkal is el kell látnunk.

Mikép állunk e részben, mi zsidók?

Elmondtam e lapokban már azt, minő fontos feladatot képez ez irodalmi válfaj megteremtése nálunk. Elmondtam, hogy a zsidóérzület fentartása érdekében nem elég az iskolában szerzett értelmi kapitális, mert az iskola és az élet közt, óriási ür tátong, melyben a zsidó meggyőződés, a zsidó eszmék és eszmények, fájdalom, sokszor sirjukat lelik.

Zsidó házaink családi élete a modern irány mellett annyira szaturált a vallási közöny ezernyi bacillusával, annyira távol áll a felekezeti érdeklődés jóleső és szükséges melegétől, hogy, merem állítani, mi *magyar* zsidók vagyunk, nemcsak a nagy contimensen, de a tengeren túl élő zsidók között is az — *utolsók*, kik e részben kötelességüknek megfelelnek.

Mert, uraim, a zsidó név még nem elég. Ha egyáltalán *zsidók* lenni akarunk, zsidó szellemben kell tudnunk gondolkodni és érezni. De miből tanulják gyermekeink, ifjaink a zsidó ideálokat? Talán a nem zsidók közt, vagy a színházakban, a különféle egyletekben, vagy a hivatások sokszor sivár mezején? És az az egy pár szent napi prédikáció sem elég a *zsidó* üdvösségre s az a sértő figyelmeztetés, melyben — megengedem elég sűrűn — részesülünk antiszemita honfitársaink részéről sem pótolhatja a zsidó eszményeket.

Exempla trahunt. A példák vonzanak; e példák tanítanak; a példák meggyőződést érlelnek.

De ha e példák minden, csak *nem* zsidószelleműek?

Modern zsidóink persze szükségtelennek tartják manapság még zsidó hitéleti eszmékkel bibelődni. Ők elégnek tekintik az áttérést perhorreskálni, de a zsidó meggyőződésnek élni, az sallang, semmi. Egy szóval: zsidók az anyakönyv kényszere útján.

Mi ezt nem tartjuk helyesnek. Eszünk ágában sincs, hogy egyoldaluságot, vagy pláne elfogultságot hirdessünk zsidó meggyőződés, zsidó érzület révén. Korántsem! Valljuk, követjük a szabadelvűséget, az ember és hazaszeretetet, de ezek mellett — úgy képzeljük — az igaz zsidó tudat is megfér. Sőt tovább megyünk. Mi úgy vagyunk meggyőződve, hogy éppen a valódi szabadelvűség útján haladunk s a felvilágosodás legbecsületesebb bajnokai vagyunk akkor, ha emberi közjogaink és közkötelességeink gyakorlatán túl, a zsidó hitvallás alapján is áldozhatunk eszményeinknek.

Ezen eszményeket azért tápláljuk sziveinkben, mert azokban is csak az emberszeretet sugallta elvek jutnak érvényre. Ezekkel kibővítve, gazdagabbnak, méltóbbnak, nagyobbak és nemesebbnek hisszük emberiességünket.

És ezért conditio, sine qua non, hogy gyermekeinknek, ifjaink és leányainknak megszerezzük a zsidó érzület nemesítő faktorát.

Bár eláraszthatnók a zsidó felekezeti könyvtárakat oly irányú ifjúsági iratokkal, melyek a mellett, hogy szivre-lélekre hatnak jótékonyan, egyuttal felölelik a zsidó erkölcs-elvek iránt való érdeklődésnek és a faji érzület ápolásának szükségszerű irányát is.

Ily irányú iratok azonban alig vannak. Pótoltuk úgy, a hogy a szükségletet a német nyelvű produktumokkal. Szégyenletes, de igaz, hogy *magyar* zsidó ifjusági olvasmányok dolgában koldusok vagyunk. Felekezeti iskolánkban működő pedagógusaink azonban ha akarják, véget vehetnek e nyomorúságnak.

Tűzzék ki napirendre ezt a kérdést; hirdessenek pályázatot ifjusági iratokra, országos egyesületük révén s ha sikerre vezet, karolják fel az eszméketekben is és terjeszszék iskoláinkban a mennyire lehet azokat az ifjusági könyveket, melyeket erre érdemesnek találnak. Ezzel az ily munkák tervezőit további működésre fogják serkenteni és szép szolgálatot tenni a felekezeti irodalomnak és a leendő zsidó nemzedékek valláserkölcsei érdekeinek is.

Mtr. Stadler Károly.

A leánynevelésről.

(Vége.)

„De hát, ha kérdeznem szabad, mi sok teendője van Nagysádnak, hogy nem marad ideje gyermekeivel foglalkoznia?”

Uram, bocsásson meg, úgy latszik, Ön a jobb társaságot csak hallásból ismeri. Mi a sok teendőm? Bár a napnak harmincz órája volna! Tessék idefigyelni: Mig az ember felkel, negligébe veti magát és reggeliz, körülbelül 9—10 óra lesz; akkor jön a fodrásznő; ez is elbahrálódik jó félóraig. Most a szakácsnőt hívatom és kikérdezem, mit főz ebédre; vagy azt tetszik talán gondolni, hogy én a konyhával és háztartással semmit sem törődöm? akkor Önnek nem volna helyes véleménye felőlem. Mihamar bekövetkezik a dél. Férjem az üzletből hazajön ebédre, olykor mosolygóbb, olykor komorabb arczczal, aszerint a mint üzleteit lebonyolította. De hát mi nők mit törődünk azzal? Ő a férfiú, a család feje, gyermekeinek atyja; az ő kötelessége megszerezni mindazokat, mik a háznál szükségesek. Délután az ember toilettet csinál, mert vagy látogatást tesz, vagy fogad. Egy kis séta — s itt az est. Vacsora után pedig vagy olvasok, vagy néhány sonátát játszom, mert hát nem csak a test, a szellem is megkivánja a magáét, vagy pedig elmegyek egyik-másik barátnőmhöz téaestélyre. Férjem, ki csak rendszeren a casinóba megy, éjfél előtt eljön értem és hazakisér; ekkor pedig a gyermekek már rég alszanak. No már most tessék megmondani, hogy ily körülmények közt hogyan foglalkozzam a gyermekekkel? Ráér az még! A fiúknak úgy sem árt semmi s a legvásottabb fiúból vajmi gyakran lesz a legderekabb és legjobb férfiú; a leányokat pedig, ha nagyok lesznek, velem viszem a finomabb társaságba s ott majd csak leköszörülődik róluk a szenny, mely a cselédnéptől netalán reájok ragadt.

„Alászolgája.”

Ez a szabály. Tisztelet, becsület a ritka kivételeknek! Kérdem már most mit érdemel az az anya, ki annyira rabbja a romlott modern divatnak, hogy hetekig sem törődik gyermekeivel, hanem ezeket többnyire az erkölcs niveauja alatt álló cselédnépre bizza? Minő veszélyeknek nincs itt kitéve az ártatlan gyermeki szív! Cseppenként szívárogoz belé a méreg, és vajjon megtudjuk-e mindig találni az ellenmérget is? Mert a nevelésben nem az oktatás a fődolog, hanem inkább a *példa* és a *szoktatás*!

A szív fogékonysága. Egész világ rejlik e három szóban. Fogékony sok jó és szép, sok rossz és rút iránt a férfiszív is; kerülni és lelkesülni tud. De mégis, mi a férfiszív e tekintetben a női szívvel szemben! A férfi örülten szereti, a nő halálósan; a férfi gyűlölete többnyire csak a gyűlött objektum megsemmisülésével végződik; a nő gyűlölete végtelen. Szeret a siring, de

gyülöl még a síron túl is. Azon mély érzelem, melylyel a természet a női szívet felruházta, legyen nevelésünk gyújtója; innen induljanak ki a melegítő sugarak, innen áradjon a fény, innét töltsék be a kör, melyen belül a nő élete kereng. A *vallásosság szent plántájának ez a legháladosb talaja*; itt ver gyökeret a szeretet, ez az érzelmeknek legnemesebbike, legmagasztosabbika. A gyermek mindenkit szeressen. Első sorban azokat, kik vele jót tesznek, a kikhez a hála köti. De nem csak Istent, szüleit, rokonait, jóltevőit szeresse. „*Szeresd felebarátodat mint önmagadat* — ez legyen a nevelés quintessenciája!

Hogy mily nagy szerepet játszik a hit és vallásosság a női szívben; mint befolyásolja kedélyét az élet világos és sötét perczeiben — ahhoz úgy hiszem, magyarázat nem szükséges. „De szeretet nélkül nincs is vallásosság, sem igazi hit, s hit és vallásosság nélkül nincs igaz, önfeláldozó szeretet.“*) Hogy a női szív minő önfeláldozó lelkesülésre képes, a következő példák eléggé világosan mutatják: *Ábrahám* elviszi az anya egyetlen magzatát, hogy Istennek feláldozza. *Sárát* megöli a bánat, hallgat. Istenért mindent, még egyetlen gyermekét is. *Júdit* az ellenség táborába lopózik s fejét veszi Holofernesznek. Mi neki az élet, ha hazája veszélyben forog! *Corday Sarolta* a vérengző *Márát*-tól menti meg hazáját. Hát *Veturia*, *Debóra*, *D'Arc* *Johanna*, *Dobó Katicza*, *Zrinyi Ilona*! Hol vagytok ti nagy s nemes szívek, ti mintaképei a női nagyságnak s tökélynek?

De valamint a női szív lelkesülni tud a szépért, jóért, nemesért; valamint e szív kútforrása minden erénynek: épp úgy gátokat törve, rohannak hullámai a felháborodott, a gyűlölő vagy nagyravágyó női szívnek elpusztítva s lerombolva maguk előtt mindent! (Tullia, Brunhilda, Fredegunda, Melinda.)

Nevelők, ügyeljetek hát a női szívre! Ez az ő éltetője vagy megőzője; ez boldogíthatja, vagy megmételyezheti egész életét. A nő szíve nem olyan, mint mienk; a nő szíve neki *mindene*; „a nő szíve a nő — egész világa!“

II.

Czikkem első részében kifejtettem nézeteimet a leány, esetleg a nő erkölcsi nevelésének négy sarkoszlopairól. Vannak azonban a nőnek más tulajdonságai is, melyeket a nevelésben szintén nem szabad szem elől tévesztenünk. A többek közül csak a három legfontosabbat akarom kiemelni s ezek: a *kíváncsiság*, a *hiúság* és a *tetszevágy*.

Valamint a maszlag, az az ölü méreg, mely a tudatlan ember kezében csak öl és pusztít, a szakértő orvos rendelése folytán, hathatós gyógyszerre változik; épp úgy e három tulajdonság is — szabad szárnyra bocsátva vagy kuruzsló kezében — az erkölcsiség megrontója, de észszerűen kezelve és alkalmazva, a női tökély egyik főtenyezőjévé lehet.

A leány legyen kíváncsi; de nem ám arra, hogy miről beszélgettek ebben vagy abban a családban, milyen ruhában tündökölt ez meg az a hölgy az utolsó mulatságon, — noha ez, megengedem, még nem volna sorolandó a hét főbűn közé; a leány utóvégre is nő, s e tekintetben hiába való volna minden reáéröltetés és oktatás. De ha már így van, szoktassuk a leányt, hogy kíváncsi legyen, illetve érdeklődjék a hasznos tudnivalók iránt is. Forgolódjék a konyha, ruhaszekrény, pincze, padlás, szóval a háztartás körül és kérdezzessen s ismét kérdezzessen s így elégítse ki tudvágyát. A kíváncsiság nyilvánuljon továbbá jó és hasznos könyvek olvasásában, az erre való időben; de ez is csak a szülők ellenőrzése mellett történjék. Ne engedje magát az anya e tekintetben leányától félrevezetetni; legyen szemes, nehogy a fehérenemű közt egy „*Cerisette*“, „*Pompadour*“ vagy „*Bocaccio*“ rejtőzzék, mert ha ez éppen meg

*) Dr. *Kayserling*.

nem rontaná is a fiatal leányt, annyi bizonyos, hogy kedélyére és ártatlan szívére nagy, sőt következményeiben kiszámíthatatlan befolyással bírhat.

Minden emberben meg van a hiúság egy bizonyos adaga; de a hiúság és ennek kísérő testvére, a tetszvágy, a nőnél termékenyebb talajra talál, mint a férfínál. Hassunk tehát oda, hogy e két tulajdonság csak annyira érleljék meg a leányban, a mennyire azt a tisztaság, a rendszeretet s az egészség fentartása megkívánja. A nő legyen bizonyos határig hiú, sőt tetszvágyó is; de jól vigyázzunk, hogy a két tulajdonság leányainkban valamiképp el ne fajuljon.

Én például iskolámban a világot meg nem engedném, hogy a leánykák gyűrűt, karpereczet, gyöngyöt vagy más efféléket viseljenek magukon, még az úgynevezett csikóhajnak is nagy ellensége vagyok, mert a leánykák csupa hiúságból és tetszvágyból nyirbálják meg homlokuk fölött a hajukat s lelógatják majdnem a szemekig. Némelyek tán azt fogják gondolni, hogy ez csak csekélység, nem szabad az embernek annyira szőrszálhasogatónak lennie, de tessék azt is meggondolni, hogy sokszor a nagy, hatalmas folyó is mily kicsiny és jelentéktelen forrásból vette eredetét. A nevelésben még a csekélynek látszó dolgokat sem szabad figyelmen kívül hagyni.

Térjünk már most át a leánynevelés anyagi oldalára! Ha a nők összességét veszem tekintetbe, két főcsoportra volnának osztandók. Az egyik csoportba tartoznának azok, kik munkára születtek, kiknek valamely határozott hivatást kell választaniok, a miből megélhessenek. Az egyik földmívelést, a másik sütést-főzést, a harmadik kézimunkát, a negyedik nyelveket tanul. De hogy hivataluk őket fentartani képes legyen, kell, hogy szakmájukat a verseny megállhatása céljából *alaposan* megtanulják.

A másik csoportba azok tartoznának, kik — helyesen-e vagy helytelenül? nem kutatom, de mégis — azon szempontból indulnak ki, hogy az ő hivatásuk tulajdonképen nem más, mint a leendő férj nevévé lenni, s a szülők által is e szerint neveltetnek. Azonban nem vehető rossz néven a leányban az a hajlam, mely szerint állásánál legalább is egy-két fokkal magasabban szeretne férjhez menni. Ezt azonban csak olyképp véli elérhetőnek, ha olyan modorral és műveltséggel bír tündökölni, mint az — sajnos — a magasabb körökben napirenden van. Legelőször is vagy csak nagyon keveset, vagy éppenséggel nem dolgozna; a házban, az utcán, a tánczestélyeken a legválogatottabb toilettekből kell megjelennie; az ékszernek sem szabad hiányoznia, s ha nem futja ki másképp, megteszi a macskaarany meg az álgyémanát is. A kisasszony csak 9 órakor kel, mert hát szellemét mivelendő, éjjelig francia regényeket olvasott. Reggeli után egy pár darabot játszik B. thoventől, a fodrásznőt várva, ki fejét rendbe hozza. A konyhába már csak azért sem mehet, mert inni könnyen bepiszkihathatná új atlaszruháját s utóvégre még a fiatal urak is megláthatnák, hogy a kisasszony maga főz s ezt pauverságra magyaráznák; e miatt pedig halálra szégyenlené magát!

Míg az atya az üzletben a kifárasztó irás, számolás mellett ül s gondtól barázdált homlokáról a veritéket törülgeti, a mama otthon kedvenczét a semmitetésben támogatja. Hisz csak egy szerencsés házasságtól függ gyermeke jövője! Leánya szép, mivelt, okos; a fiatal urak csakúgy rajongnak érte. Igaz, hogy az üzletek most rosszul mennek, nem adhatnak nagy hozományt a leánynak, de minek is hozomány az ilyen páratlan teremtésnek? A fiatal urak pedig, kik a kisasszonyért rajognak, szépen kiszámítják, hogy 1000—1200 forintig menő évi fizetésükből, illetőleg jövedelmükből nem képesek eltartani olyan nőt, ki munkához nem szokott, kinek szakácsnőt, szobaleányt, cselédet, fodrásznőt kell tartani s kinek évenként csak toiletre néhány száz forintra van szüksége. Alattomban tudakozódnak, mennyit remélhetnek a leány szüleitől s ha látják, hogy bizony e nővel csak önmagukra volnának utalva, szépen

kibúvna a hurokból; szeretetreméltók a leány iránt a legnagyobb mérvben, de — el nem veszik.

Hát nem sokkal boldogabb az a leány, ki munka s némi nélkülözések közt nevelkedik fel? Mily csekélyek az ilyenek igényei, mily parányiak vágyai, mily könnyen boldogítható.

Szomszédom jómódu iparos; három leánya közül az egyik Erzsi, a másik Zsófi, a harmadik Juliska: „Miért vannak leányainak olyan paraszti nevük?” kérdé egy másik, nagyravágyó szomszédomnak magasorrú felesége az iparos nejelől. „Hát lássa,” felelé az egyszerű, jókedvű asszony, „az én leányaimat nem nevezhetem Olgának, Hortenziának és Elvirának, mint Ön az övéit elnevezte, mert lám az ember szegénységre juthat. Utóvégre a leányokból szegény cselédleányok is lehetnek s mily furcsa volna, ha asszonyuk reájok kiáltana; „Hortenzia, vidd el a pékhez a kenyeret!” vagy: „Olga, hajtsd ki a tehenet!”

Ki az asszonyt megítélni akarja, nézzen férje arcába. Az örökké mosolygó, életvidor, jókedű férj arcán tükrödzik vissza a kedélyes, munka- és rendszerető asszony. De jaj neked gonosz, könnyelmű teremtés, nemednek szégyene, ki megméltelyezed sziveddel a férjet s az ártatlan gyermekeket is magaddal rántod az élet nyomorába!

Ha már most mindezek után azt a kérdést vetjük fel, vajjon a napjainkban szokásos nevelésmód a leányoknak mindazt nyújtja-e, mire a társadalomban, a családban és az életben általában szükségök van? nem könnyű dolog volna, erre határozott feleletet adni. Mert van számos család, hol igent lehetne mondani, de sajnos, sokkal nagyobb számban vannak azok, hol határozott *nemmel* kellene felelnünk. A kormány a leányokról is gondoskodott felsőbb leány- és polgári iskolákkal s szíves örömet adok abbeli meggyőződésnek kifejezést, hogy ezek tökéletesen meg is felelnek céljoknak. A nőnem, kivéve azon tagjait, kiknek hivatásuk a tudományos pálya, eleget tud, ha azzal bír, a mit a polgári iskola a leányoknak nyújt. Nem kell a leányok elméjét túlterhelni; úgyis elég tudnivaló marad még számukra tartalékban a háztartás körül. A tudákos leányból vajmi ritkán válik jó háziasszony és hitves; mindent jobban akar tudni, mint férje s per-patvarnak se hossza se vége. Takarékos a fősvénységig; ha férje jól akar lakni, vacsora után a korcsmába kell mennie. Igaz, hogy nem hiú, nem tetszvágyó, de külseje még a szemet is bántja. A házban minden megvan, csak rend nincs. Az asztalon hever a francia szótár, Xenophon és Darwin, de az asztal oly poros, hogy ujunkkal bár mit felirhatunk reá. A téns- vagy nagyságos-asszony foglalkozik kémiával, fizikával, retorikával, idegen nyelveken beszél, jól tánczol és zongoráz, sőt meglehetősen fest is, de egy megehető rántott levest nem volna képes megfőzni. Nem-e lett volna jobb és czélszerűbb, ha a szülők szükségesebb s praktikusabb tudnivalókkal gazdagították volna leányuk agyvelejét? Mert mi tagadás benne, a nők az emberi nem felét, s úgyszólván fontosabb felét képviselik, ők rendezik a háznak, a családnak majdnem összes dolgait; az ő felügyeletök alatt áll a sarjadzó és serdülő nemzedék; ők főkozói az emberek jó és rossz erkölcsének; azért is kell, hogy a nők nevelésére és különösen *házi* nevelésére a legnagyobb gondot fordítsuk.

Mily kellemes benyomást gyakorol az emberre, ha látja, mint ellenőrzik és segítik a fiatal leányok reggelenként kisebb testvéreiket a mosdásnál, öltözködésnél és imádkozásnál; mint mennek ki kis kosaraikkal a piacra húst, zöldséget s egyet-mást vásárolni; ha kor és tehetség szerint a konyhában segédkeznek, az asztalnál a mamát egytől mástól megkímélik; a mosás előtt a fehérneműt átvizsgálják és ügyesen javítgatják s foltoztatják, a mi javítani és foltozni való. Oh azért az okos leánynak még mindig marad egy pár szabad órája az olvasásra, sétálásra, üdülésre, zenére, korcsolyázásra, de még

egyik másik jó barátnőjének meglátogatására is. Mert mi nem azt akarjuk ám, hogy a leány a ház rabja legyen, hanem csak hogy ne időzzön sokat a házon *kivül!* A hirnek gyors szárnya és a pletykának maró nyelve van s „az a nő”, mondják már a régiek, „ér legtöbbet, kiről legkevesebbet beszélnek”.

Foglaljuk már most össze mindazt, mit a leánynevelésről mondtunk, a következő eredményre jutunk:

A leánygyermek 10 éves koráig, azonkívül, hogy szoknyát visel s nem nadrágot, ne is igen ismerje a nemi különbséget; a nevelés első szakában a fiukkal majdnem egyformán bánjunk el vele, csak hogy kevesebb szabad időt engedjünk neki. Még nem kívánhatjuk ugyan tőle, hogy valami kis háziasszony legyen, de foglalatosság nélkül vagy soha, vagy csak nagyon ritkán hagyjuk. Horgoljon, kössön, segítsen asztalt teríteni, segítse kisebb testvéreit az öltözködésben, mosdásban és szoktassuk hozzá, hogy itt-ott a boltokban kisebb bevásárlásokat eszközöljön. Nevelési lajstromunkból ki ne felejtjük a nevelés egyik legfontosabb tényezőjét, a testi nevelést sem. Itt a tisztaságon kívül első sorban a testgyakorlat vezet célra, sőt mint hirnevcs orvosok allítják, még testi fogyatkozásban szenvedő leánykák is az észszerű testgyakorlat következtében egészségesek, s ferdeválluak karcsuakká s ildomosokká lesznek. Volna ugyan itt megjegyzésem a mellkast szorító fűző ellen is, de tudván, hogy a t. hölgyek „Miederüket” féltik és tán zokon vennék, ha e kényes tárgyat szellőztetném, áttérek a tánczra s énekre.

Azonban e két művészetnél nem a nevelőt illeti az oroszánrészt. Úgy hiszem fehér holló az a leány, ki már természeténél fogva is nem szeretne tánczolni és énekelni. Felemlítem-e még az egészségre káros hatású pudereket s festékeket, melyekkel már a leánykák hiú anyjuk példáját követve, arcuk üde bőrét még fiatal korukban megrontják? Nem akarok e témával is foglalkozni. Tegyük fel inkább, hogy mindez csak mese, melyet irigyek és rossznyelvűek költöttek a nők boszantására.

A büntetést azért még szóval sem említettem, mert a leánygyermek büntetése egyáltalán meggyőződéseim ellen való. Ha azonban mégis elkerülhetetlen volna a büntetés, bátor vagyok figyelmeztetni, hogy a büntetés után ne tápláljunk haragot a leánygyermek iránt, mert ezáltal egy nagy gyermekbetegségnek, a dacznak, raknók le a csiráját a fogékony gyermeki szivben. A büntetés után rövid időre, nyitva van a előttünk a gyermek szive; csepegtessük ilyenkor beléje a vigasz íráját, a jó szó ilyenkor fogamzik meg a legjobban.*)

Ha a leány életének *második* szakába lép, az erkölcsi nevelésre a legnagyobb gond fordítandó. Ezen kor képezi az átmenetet a gyermekkortól a női-korhoz. Az értelem fejlődtebb, a fogékonyosság tágabb tért nyújt a nevelőnek; 11 éves korában a leányka már rendesen elvégezte az elemi iskolát. A kinek csak némileg módjában van, járassa leányát a felsőbb leányiskolába, s ha a körülmények ezt meg nem engedik, ne mulassza el azt legalább az ismétlőiskolába küldeni. Mert a ki nem halad, az visszamarad.

A nevelés *harmadik* stádiumában, midőn a leány már 15 éves korát elérte, vagy már el is hagyta, a nevelés oroszánrésze az anyát illeti. Az anya most bevezeti a leányt a háztartás összes titkaiba: tanítja sütni, főzni, varrni, foltozni, mosni, a cselédekkel bántani, vendégeket fogadni, és megismerteti a társadalmi illem szabályaival. Ezen kor, az úgynevezett bakfisch-kor a legveszélyesebb a leányra nézve. Itt ellenőrizni kell a leánynak majdnem minden lépését. A gyermekben ejtett hibák még kiköszörülhetnek, de a makacs bakfisi javíthatlan. A másik nem iránti érzelem, úgyszólván most kezd erjedni s az anyának kötelessége, leányát az erényét veszélyesztetőre figyelmeztetni.

Ezen korba esik egy előtte ismeretlen, csak a nőnemnél előforduló tüne-

*) Hát ez csak a leánygyermek büntetésénél legyen így és nem épp úgy a fiúnál is?

mény is, és ismét az anya dölga, leányát felvilágosítani, őt megnyugtanni s az emberi nem fentartására, Istentől kiszabott rendeltetésére figyelmeztetni.

A mindenható örök lényben való hit, mint ezüstfonál húzódik keresztül a nevelés egész szövetén. *A vallás az erkölcsi nevelés leghathatósabb eszköze, legfontosabb tényezője!* Zárom pedig cikkemet kedves Léderer A. úrnak szavaival: „A nevelésben hiába való dolog az oktatás, ha hiányzik belőle a példa, ha hiányos a *szoktatás!*“

Körmend, 1892. szeptember hó 28-án.

Blau Soma.

Megjegyzések.

Az utolsó számban *Schön Bernát* úr a próbaelőadásokról irt, de túllőtt a célon.

Abban az egy pontban igaza van, hogy a községek, ha próbaelőadásokat hallani akarnak, fizessék azokat meg. De viszont a községeknek igazuk van, midőn próbaelőadásokat követelnek. Nem szándéka senkinek a jelölt oklevelének értékét leszállítani; a község tudja, hogy ehhez nem ő a hivatott forum. De van példa, hogy vannak tanítók kik egész jó oklevéllel bírnak, s kik különben is igen derék emberek, nem tudnak előadni, nem tanítani; az iskola-pad elé lépnek és — beszélnek, fecsegnek. Beszélni az még nem tanítani. Nem szükséges Önöknek mondanom, hogy a tanítás — folytonos hangsúlyozás, jelzés, figyelmeztetés, összeállítás, kiemelés és megkülönböztetés, hogy a tanító minden szavával a tanulóhoz szól és nem magával vagy magába beszél; míg a tanító egy fejezetet lehadar, a tanulók magukra vannak hagyatva; ez nem tanítás. Ép oly jól, mint magam, Önök is tudják, hogy az oklevél nem teszi a tanítót, ép úgy nem a puszta tudás; jelleméről, modoráról semmi sem áll az oklevélben, már pedig e dolgok még a tudásnál is fontosabbak, mert számos tudós van, kik semmi esetre sem tanítóknak valók. És ez az, mit a próbaelőadásnak mutatnia kell és a mit a községeknek látni és hallani a jelen körülmények között több joguk van, mint valaha: csak fizessék meg; minden ezen egy körül forog, — a fizetés körül. Hallottam oly tanítók próbaelőadásait, kiken senki sem látta meg, hogy képzőintézetet látogattak valaha; még tényleges tudásukat sem voltak képesek kimutatni. Nem volna méltányos, ha a községeknek macskát zsákban kellene venniök. Az orvossal, ügyvéddel való hasonlat, melyet *Schön* úr felhoz, nem helyes, mert ez embereknek gyakorlatot kell szerezniök, mielőtt a gyakorlati életbe kilépnek; a tanítójelölt semmit sem tett, legfőlebb tanult.

Mindig ugyanazt ismétlem: csak jobb fizetés, különben minden megjárja, mert a jobb fizetéssel minden javulás magától beáll. Ez a véleményem *Schön Bernát* úr cikkét illetőleg.

Baja.

Steckler S. igazgató.

KÖNYVISMERTETÉS.

„**Kis könyvtár**“ szerkeszti Benedek Elek; M.-Sziget Berger Miksa kiadása. Ifjusági irodalmunk eddigelé leginkább idegen nyelvekből lefordított művekből állott. Hogy ezek bármily jók legyenek is hazájukban, gyermekeinknek nem valók, azt bővebben bizonyítgatni fölösleges. Mert mi értelme legyen például annak, ha egy magyar gyermek kezébe egy franczia művet adunk, mely a „revanche“ eszméjével van szaturálva, (mi melleleg megjegyezve nemcsak az ifjusági iratoknál, hanem még az iskolai olvasókönyveknél is előfordul).

E viszás állapotokon úgy akartak segíteni, hogy nem fordították le ugyan az idegen országok termékeit, hanem az azokban előforduló képekhez

magyar szöveget irattak a kiadók; de ezek a megrendelésre készült könyvek sem váltak be. Megjelentek ugyan, különösen az utóbbi időben oly ifjúsági iratok, melyek külalak és tartalom tekintetében teljesen megfelelnek, hanem ezek rendesen drágák, úgy hogy csak ritkábban — sőt iskoláinkban fennálló ifjúsági könyvtár számára egyáltalában nem szerezhetők meg.

Örömmel üdvözljük tehát a szóban forgó vállalatot, mely e bajon van hivatva segíteni.

A vállalat szerkesztője Benedek Elek. E név maga is teljes garanciát nyújt, hogy a már megjelent és ezentúl megjelenendő művek olyanok lesznek, hogy azokat bátran adhatjuk a gyermekek kezébe, hogy azoktól művelődni fog szivük és eszük. Mert Benedek Elek nemcsak egyik leghivatalosabb művelője a magyar gyermekirodalomnak, kinek elbeszéléseit és meséit nemcsak a kicsinyek, de még a nagyok is élvezettel olvassák, hanem paedagogus is, ki nagyon jól tudja mi való a gyermek kezébe és mi nem, mely körülményt, ha még nem tudtuk volna is, *a vállalatban megjelent tizenkét füzet bizonyít.* A sorozatot az írók királya Jókai Mór nyitja meg „A csergyermek” című művével. E művecskében Jókai az ő páratlan tollával leírja azt a nálunk divott szokást, hogy egy magyar gyereket kicserélnek egy némettel, hogy az előttük idegen nyelvet megtanulják. E munkában sok van Jókai ifjúkori remniscenciájából, mert hisz őt is elvitték gyermek korában cserébe Pozsonyba. — A többi kötetek Benedek Elek, Gaál Mózes, Bársony István, Abonyi Árpád, Szebesza Károly, Földes Géza művei, melyeket érdemes lenne külön-külön ismertetni, de ezt terünk nem engedi. Ki kell azonban itt emelnem a 8. számú könyvet, melyet Benedek Elek a diákéletből írt; mely *kulturhistoriai képnek* is beillik.

De mint fentebb említém a könyvek olcsó árúknál fogva nagyon ajánlatosak, egy-egy kötet 12 krba kerül, előfizetés 10 kötetre 1 frtba. Iskolai könyvtárak részére alkalmasabb könyveket keresve sem találhatnánk.

Adler Simon.

Nyelvtani szabályok és szójegyzék. Kiegészítő füzet a „Bibliai Szemelvények I. kötetéhez.” A pesti izr. hitközség megbízásából szerkesztette: *Dr. Schreiner Márton* az orsz. izr. tanítóképző-intézet tanára, Budapest, Singer és Wolfner kiadása.

E szerény tekintetű és gazdag lelkületű könyvecskére már azért is felhivom a t. kartársak becses figyelmét, mivel a benne használt terminusok magyarázata az orsz. izr. tanítóegylet tulajdonát tevő Deutsch-féle bibliánál jó szolgálatot tehet, t. i. e. füzetkében a latin nyelvtanból átvett műszók magyar nyelven igen velős kifejezésben fordítottak. Persze e füzet, mint a címeből látható, nem karolja fel sem az egész nyelvtani anyagot, sem teljes szótári jegyzeteket nem nyújt, mert csak a szerző által szerkesztett „Bibliai Szemelvények”-hez készült, de azért mégis a fentnevezett okon kívül még azok is használhatják, akik a nevezett B. szemelvényeket nem is használják.

Öt oldalon tárgyalja a nyelvtani szabályokat. Kevés szóval sokat és világosan mond meg. 14 oldalon könnyen áttekinthető és mégis kimerítő táblázatát adja a héber igeragozásnak; ezután a birtokragok táblázata következik a füzetnek mintegy háromnegyedrészt alfabetikus rendbeszedett szójegyzék teszi. Ennek igen sikerült berendezése nemcsak a szerző nagymértékű szakértelméről, hanem komolyságáról és gondos körültekintéséről is tanuskodik. A szemelvényül felvett zsoltár vagy prófétai tamtás minden szava, lelhelyének pontos megjelölésével különféle jelentésében jó fordításban van meg benne, a tulajdon helynévénél az illető város fekvése és hol lehetséges volt, mai elnevezése is ki van téve.

Hibákat vagy tévedéseket keresve is alig találtam, de hogy a tudós szerző lássa. mennyire becsülöm a művét, egy pár helyet megjelöltem, melyekre a

legközelebbi kiadásnál tekintettel legyen: A szójegyzék (208 old.) בלג szónál nem tette ki a verset, melyben található גרית szónál (210 old.) azt mondja, hogy „dalban vagy hangszer“ tankönyvben a vagy mindig bántós. A mit a tanítók nem tudnak biztosan, arról ne szóljanak tanítványaiknak. A (214 old.) előbb teszi ki a helyet a hol és csak azután a szót, a mely ott található. Talán nem ártott volna — mivel a könyv sok minden kézben fordul meg — a בקעה és עמק közt azt a különbséget tenni: hogy az előbbi *hosszú völgy* az utóbbi pedig *mély völgy*.

Minthogy a t. szerző nyilvánosság elé hozandó munkásságának első kapavágását megtette, reméljük, hogy gyakran találkozunk vele a héber tudományos irodalom terén, melyen sok üdvöset teremteni hivatva van.*)

Schön József.

EGYLETI ÉLET.

Tisztelettel kérjük mindazon egyesületi tagokat, kik az 1892-dik évi tagdíjat még eddig be nem küldték, sziveskedjenek ezt folyó hó 15-ig megtenni, nehogy kényszerítve legyünk neveiket a február elsején megjelenendő névsorból kihagyni.

Szintúgy kérjük azon t. cz. urakat, vagy testületeket, kik a gyűjtő-iveket vagy bárczakönyveket még eddig be nem küldték, sziveskedjenek azokat január 15-ig beküldeni, mert akkor számot kell adnunk minden egyes gyűjtőív- és bárczakönyvről.

A központi választmány üléseiből.

A központi választmány december hó 22-én tartotta 3-dik ülését, melyről a következőket jelentjük:

1. Elnöklő Szántó Eleázár jelentést tesz Wahrmann Mór iránti kegyeletünk lerovása módjáról, előadván, hogy az elnökség, miután a megdicsőült egyesületünk alapító és disztagja is volt, a választmány nevében gyászjelentéseket küldött szét, továbbá hogy a gyászoló család előtt a magyar zsidó tanítóság nevében részvétét fejezte ki és e jelentés kapcsán azt is felemlíti, hogy az elnökség a boldogult által jótékony ezélokra hagyományozott összegekből nyerendő segély iránt kérvénnyel fordult az illető végrehajtó-bizottsághoz. A választmány az elnökség ebbeli intézkedéseit helyesli.

2. Elnök bemutatja azon bizottságnak felhívását, mely Irányi Dániel sirján emelendő emlékkő költségeinek fedezése céljából kegyelletes adakozásra hívja fel a nagy közönséget. A választmány a megdicsőültnek, mint a szabadság és egyenjogúsítás tántorithatlan előharczosa iránti kegyeletét a hazai zsidó tanítóság nevében szinte leronni kívánván, e nemes célra 25 frtot engedélyezett.

3. A pénztáros jelentése, mely a november és december hónapokban

*) Ezen sorok kapcsán egy észrevételt kell megtennem, a mely a héber A B C-s könyvek lapozgatása alkalmával vetődött fel előttem. Ugyanis a sok jó, de még több rossz héber biblia közt egy sincs, mely a gyermeket a héber szók megszakíthatlanságaira figyelmeztetné. Akár magyarul, akár németül vagy más nyelven tanul a gyermek, nemcsak az *olvasás* kedvéért tanulja a szótagolást, hanem a *helyesírás* azaz: a szók helyes megszakitása (elválasztása) kedvéért is. Nem tartanám tehát fölöslegesnek, sőt módszertani szemkörből tekintve, határozottan szükségesnek mondom, hogy a héber ABC-és könyvekben utalás történjék, hogy a héber szót — akárhány tagú — a sor végén megszakitani nem lehet, a miért is a tóra szent tekeresben a sorok végén majd igen nagy, majd meg igen apró betűket láthatunk; így van ez a jó szidurokban is. Nem nagy dolog, de nem árt, ha ezt sem felejtjük ki, ha a héber olvasást tanítjuk.

Schön J.

előfordult bevételekre és a kiadások minden egyes tételére kiterjeszkedik, tudomásul vétetik. (Bevételek: 440 frt 32 kr. Kiadások: 394 frt 25 kr.)

4. A választmány a segélyügyi szakosztály előterjesztése értelmében 7 tételben összesen 116 frtot engedélyez segély czimén.

5. A magyar fordításu „Sziddur“ ügyében elnök jelenti, hogy a paedagogiai szakosztály egyhangulag elfogadta Halász Náthán erre vonatkozó javaslatát, mely az „Értesítő“-ben közzé fog tételni. Mielőtt azonban a fordítás tényleg eszközöltetnék, a kiadókkal kell az ügyet tárgyalni és e célból egy szűkebb bizottság kiküldését indítványozza. A választmány ez értelemben kiküldi az elnök, Adler Simon és Stern Abrahám urakat, mely bizottság egyszersmind fordítót is hozzon javaslatba.

6. Következő tanítók vétetnek fel kellően felszerelt kérvények alapján mint rendes tagok az egyesület kötelékébe: Spitzer Lipót Somogy-Kéthelyen, Engländer Ede Nagy-Tétényen, Schönberger Simon Felső-Szelin, Rausnitz Jakab Mihalyin, Kohn Antal Budapesten; továbbá választmányi tagok szóbeli bejelentések alapján: Hoffmann Miksa és Frim Antal Budapesten.

7. A választmány az elnökség által beterjesztett költségvetési előirányzatot az 1893-dik évre tételenként elfogadja.

8. Az egyesület által kezelt árvaalap kamatoztatására nézve a választmány négy százalékot állapít meg, mely minden év végén az alaphoz csatolandó. Az év közben befolyó összegek után már a legközelebbi hó elsejétől kezdve számítandók a kamatok.

9. Két tag által a tagdíj lefizetésére kért 3 havi halasztás megadatik.

Gyűjtés az árva-alapra 1892. deczember hóban.

Blumschein Lipót, Esztergom, gyűjtése: Dr. Horn Károlytól 1 frt és	
Schwarz Sámueltól 2 frt	3.—
Fischer Lipót, Luki, bárczagyűjtése	7.—
Pollák Adolf, Tornócz,	1.10
Reisz Lipót, Aranyos-Maróth. adománya	1.—
Izr. tanítótestület, Galgócz, 50 frtos alapítványának II-ik részlete ...	10.—
Horn Samu és tanítványai, Vidi-pusztá	1.—
	Összesen 23.10

1892. évi deczember hóban tagdíjat fizettek:

a) Pártoló tagok:

Rendes tagok:

	Folyó évre frt		Folyó évre frt
Auspitz Adolf, Nagy-Várad	5.—	Alexander Mór, Német-Keresztur	4.—
Izr. hitközség, Barcs	5.—	Apfel Albert, Galgócz	4.—
„ „ B.-Bánya	5.—	Bányai Jakab, Nagy-Becskerek	4.—
„ „ Dombovár	5.—	Basso Vilmos, Baja	4.—
„ „ Győr ...	5.—	Bátori Sándor, Alb.-Írsa	4.—
„ „ Kecskemét ...	5.—	Baum Armin, Perbete ...	4.—
„ „ L.-Szt.-Miklós	5.—	Baum Fülöp, Veszprém	4.—
„ „ Miskolcz	5.—	Baumgarten Sámuel, Győr	4.—
„ „ Moholy	5.—	Baumgarten Simon, Miskolcz ...	2.—
„ „ Sopron ...	5.—	Baumhorn Ede, Szolnok	4.—
„ „ Szigetvár ...	5.—	Beer Mór, Ada ...	2.—
Dr. Neumann Ede, N.-Kanizsa	5.—	Berger J. Lipót, Budapest	4.—
Polgár Simon, Szolnok	5.—	Berkovits Károly, Margitta	2.—
Dr. Pfeiffer Fülöp, Győr ...	5.—	Blau Salamon, Uj-Verbász	4.—
Dr. Ullmann F.-né, L.-Szt.Miklós	5.—	Bónis Menyhért, Nyiregyháza ...	4.—
Összesen	75.—	Böhm József, Kisbér	4.—

	Folyó évre fit		Folyó évre fit
Bricht Nándor, Rózsahegy	2.—	Kornfeld Gyula, Budapest	2.—
Braun Dávid, Győrsziget	2.—	König Mór, Duna-Szerdahely	4.—
Braun József, T.-Földvár	4.—	Krausz Ármin, Csorna	4.—
Buxbaum Henrik, Pozsony	4.—	Krausz Simon, Miskolcz	3.—
Czitrom Jakab, Belényes	4.—	Krauszné (Frank) Katalin, K.-Várda	2.—
Deutsch Salamon, Ó-Becse	2.—	Kaiser József, Zimony	4.—
Diamant Fülöp, N-Becskerek ...	4.—	Kulka Dávid, Drietoma	4.—
Dobó Miksa, Oszlány ...	4.—	Kürcz Lipót, Trencsén	2.—
Donáth Armin, Trencsén	4.—	Leszlauer Róza, Kapuvár	4.—
Eckstein Lipót, Salgótarján	2.—	Leitersdorfer József, Rózsahegy	1.—
Elsasz Manó, Rózsahegy	4.—	Löwy Nathán, Farád	4.—
Fantusz Czeczilia, Baja	4.—	Löwinger Mór, Sárvár	2.—
Fejér Lipót, Szécsény	4.—	Löwy Fülöp, Sztanisics	2.—
Fischer Lipót, Luki ...	1.—	Löwy Sámuel, Derecske	4.—
Fischer Mór, H.-Nádudvar	1.—	Lusztig Mihály, Dévaványa	4.—
Fleischner Lipót, B.-Bánya	4.—	Margarethen Izrael, Ungvár	4.—
Friedmann Adolf, Ungvár ...	2.—	Munk Béla, Trencsén ...	4.—
Friedmann Miksa, Vág-Sellye ...	4.—	Neuberger Lipót, N.-Szombat	4.—
Füzi Márk, L.-Szt.-Miklós	4.—	Neumann Vilmos, Tiszabeő	1.—
Fürst Samu, B.-Földvár	4.—	Nuszbaum József, Pápa ...	4.—
Gang Lajos, N.-Megyer	4.—	Ornstein Salamon, Jászberény	4.—
Geiger Miksa, Esztergom	4.—	Oesterreicher Mór, Pápa	4.—
Goldhammer Samu, Csorna	2.—	Pfeiffer Ignác, N.-Várad	2.—
Goldstein Simon, N.-Rippény	4.—	Pfeiffer Mór, Győr	4.—
Gottlieb Márk, Ungvár	2.—	Pollák Adolf, Tarnóc	4.—
Goldberger Simon, Miskolcz	4.—	Pollák Albert, Pozsony	4.—
Groszmann Adolf, Trencsén	1.—	Pollák Károly, Igal	4.—
Grünwald Rafael, Gyoma ...	2.—	Popper Mór, Tr.-Teplicz	4.—
Guttmann Ábrahám, Galgócz ...	4.—	Rechnitz Adolf, B.-Bánya	4.—
Havas Mór, Péczel ...	2.—	Redlich Mór, Boldogasszony	4.—
Hacker Boriska, Budapest	2.—	Reimann Mór A.-Kubin	2.—
Hahn Adolf, Pozsony	4.—	Reisz Lipót, A.-Marót	4.—
Hamburger Ignác, Abauj-Szántó	2.—	Reitzer Ignác, Jankovác ...	4.—
Havas Károly, Rév-Komárom ...	4.—	Rosenstein Adolf, B-Gyarmat	4.—
Heilpern Benő, D.-Szerdahely	4.—	Rosinger Márton, Miskolcz	4.—
Hercz Bernát, Kis-Jenő ...	2.—	Róth Ede, Mosony	4.—
Hermann József, Mátészalka	4.—	Sági József, Kisbér	4.—
Herczfeld Jakab, Tata ...	4.—	Sasvári Béla, Pécs	4.—
Herczfeld Fülöp, Vésztő	4.—	Schächter Károly, Győrsziget	4.—
Herczfeld Lipót, Pápa	4.—	Scheer Bernát, Baja	4.—
Herczka Gusztáv, Budapest	2.—	Schiff Adolf, Szarvas ...	4.—
Herczka Henrik, Duna-Mócs	4.—	Schlesinger Ármin, Érd ...	4.—
Hóch József, Pécs ...	4.—	Schlesinger Armin, Miskolcz	4.—
Holländer Áron, Ó-Gyalla	4.—	Schlesinger Ignác, N.-Bajom	4.—
Horn Lipót, Báth ...	2.—	Schlosz Lajos, Zablya	4.—
Horn Samu, Vidipuszta	4.—	Schön Ármin, Galgócz	4.—
Klein Adolf, Petrovoszello	2.—	Schön Mór, S.-A.-Ujhely	4.—
Kircz József, Budapest	4.—	Schönberger Samu, Felső-Szeli	2.—
Kleinwald Lipót, Ó-Becse	2.—	Schönberger Mór, Szencz	2.—
Kohn Ármin, Závod-	2.—	Schönbrunn Márk, Miskolcz	4.—
Kohn Lajos, Baja	4.—	Schulhof Lipót, Ó-Moravicza	1.—
Kohn Miksa, Nagy-Bajom	4.—	Schwarz Gyula, Tardoskéd	3.—
Kohn Mór, Pécs	4.—	Schwarz Lipót, Kassa	4.—
Kohn Izidor, Zala-Tapolcza	1.—	Schwarz Miksa, Boleso	4.—
Korányi József, Pruszká	4.—		

	Folyó évre frt.		Hátralék frt
Singer Adolf, B.-Gyarmat	2.—	Weisz Samu, Kis-Hegyes	4.—
Spitzer Lajos, Jánosháza	4.—	Wittenberg Vilmos, Tata	4.—
Stark Ármin, Feketehegy	3.—	Wolf Adolf, Szill ...	4.—
Stark Mór, Szenicz ...	4.—	Zuckermann Frigyes, Homonna	1.—
Spronez Dávid, Miskolcz	4.—	Összesen	565.—
Steinberg Zsigmond, Paks	4.—		
Steiner Dávid, Babocsa	3.—	Braun Dávid, Gyórsziget ...	2.—
Steckler Samu, Baja	4.—	Czuckermann Jakab, Giralt	2.—
Stern Ármin, Ó-Liszka	2.—	Fischer Lipót, Luki	3.—
Stern Izidor, Maiss	2.—	Fischhof Márk, Heves ...	4.—
Stern Jakab, Kassa	4.—	Fried József, Trencsén ...	4.—
Stern Ferencz, Tápió-Szele	4.—	Friedmann József Radosócz	2.—
Stier Ignác, Mosony	4.—	Gottlieb Mark, Ungvár ...	2.—
Stricker Simon, Baja, ...	4.—	Groszmann Adolf, Trencsén ...	3.—
Szabó Lipót, Szécsény	4.—	Hercz Bernát, Kis-Jenő	2.—
Szántó Ede, Baja ...	4.—	Herczka Gusztáv, Budapest	2.—
Szép Lipót, Veszprém	4.—	Krausz Simon, Miskolcz	1.—
Szilágyi Nándor, Kassa	4.—	Krauszné (Frank) Kat., K-Várda	2.—
Szontag Jenő, Szolnok	4.—	Kürcz Lipót, Trencsén ...	2.—
Szögyi G. Vilmos, Győr ...	4.—	Leitersdorfer József, Rózsahegy	3.—
Szögyi Ignác, Vág-Besztercze	4.—	Löwy Gyula, Nagy-Salló	2.—
Tauber Nándor, Késmark ...	4.—	Löwy Fülöp, Stanisics	2.—
Tauszig Mór, Gyöng	4.—	Neufeld Manó, Budapest ...	2.—
Träubl Mark, Verbó ...	2.—	Pfeiffer Ignác, Nagy-Várad	2.—
Váradi József Gyöngyös	2.—	Schönberger Mór, Szenicz	2.—
Vedres Lipót, Bács-Almás	1.—	Schulhof Lipót, O-Moravicza ...	3.—
Vértesi Adolf, Baranya Mágócs	4.—	Seltmann Lipót, Párkány	2.—
Wilheim József, Tata	4.—	Singer Adolf B.-Gyarmat ...	2.—
Walder Jakab, Baja ...	4.—	Singer Izrael, S.-A.-Ujhely	2.—
Wank Zsigmond, Budapest	2.—	Stark Armin, Feketehegy	1.—
Weinberger József, N.-Bicske	4.—	Stern Armin, Ó-Liszka ...	2.—
Weisz Gábor, Pécs	4.—	Stern Izidor, Maiss	2.—
Weisz Gerzson, Fogaras	4.—	Stern Mór, Budapest	4.—
Weisz Miksa, Galgóc ...	4.—	Träubl Márk Verbo ...	3.—
Weisz Mór, Dombóvár	4.—	Vedres Lipót Bács-Almás	3.—
Weisz Mózes, Miskolcz	4.—	Weisz Nathan, Lőcse	3.—
Weisz Náthán, Lőcse ...	1.—	Weisz Samu, Eger ...	4.—
Weisz Pinkász K., K-Halas	1.—	Zuckermann Frigyes, Homonna	1.—
Weisz Samu, Szokolca	4.—	Összesen	76.—

Budapest, 1892. december hó végén. *Tolnai J. Béla*, egyes. pénztáros.
(Folytatás a jövő számban következik.)

V E G Y E S E K.

E számhoz az Athenaeum hirdetési melléklete van csatolva, melyre t. olvasó közönséget különösen bátorkodunk figyelmeztetni, valamint az „Értesítő” 1892. évfolyamának czimlapja és tartalomjegyzéke.

A mult számban felemlítettük azt, hogy a Palesztinai új térkép, mely Pozsonyban megjelent és szerzőnél, Löwy Márk urnál kapható. Az árát tévesen 4 frttal jeleztük; azonban szerzőtől nyert utbaigazítás szerint egy vászonra vont példány ára 2 frt 75 kr. és a vászon nélkülinek csak 2 frt 25 kr.

Hymen. Ornstein Salamon, Jászberényben működő kartársunknak leányát, Fanny kisasszonyt Kohut Henrik ur, győr-szt-mártoni tanító jegyezte el decz. 25-én. Üdvözljük!

Weisz Gábor tagtársunkat, a pécsi izr. hitközség titkárát f. hó 14-én mély gyász érte. Neje, született Scheiber Irma, fiatal életének 23. és házasságának 6-dik évében, hosszas betegség után jobblétre szenderült. Isten vigasztalja kartársunkat és anyátlan maradt három gyermekét.

Beküldetett. Stampfel Károly könyvkereskedő (Budapest-Pozsony) kiadásában megjelent Gaal Mózes szerkesztésében „*Hazafias könyvtár*“ czim alatt két könyv az ifjuság számára. Egyelőre csak azt jelezhetjük e két 3—3 ives könyvről, hogy kül ő kiállítására igen szép, hogy csinos fametszetű képekkel van díszítve és hogy egy-egy kemény kötésű könyvecske ára 25 kr. A két elbeszélés czime: „*Szondi két apródja*“ és „*Zoárd jóslata*“ a magyarok történetéből meríti tárgyát és így már ez a körülmény is elegendő ok arra, hogy fiatalságunknak, mely belőle mulatva tanulhat, a legmelegebben ajánlhatjuk.

Irányi Dániel sirján felállítandó emlékkő költségeinek fedeztetése céljából egy e célra megalakult bizottság felhívással fordult a megdicsőült hazafiú kegyeletes tisztelőihez, (és ki nem volna köztünk az?) adományok gyűjtése végett. Egyesületünk közp. választmánya december 22-én tartott ülésében egyhangulag 25 frtot szavazott meg e nemes célra. A kik filléreikkel a megdicsőült férfiú iránti kegyeletüket lerónni kívánják, küldjék be e célra szánt adományaikat az *orsz. közp. takarékpénztárhoz*, Budapesten, IV., Deák-Ferencz-utca 7. sz. A kik pedig gyűjteni akarnak, forduljanak egy gyűjtőivért az orsz. függetlenségi és 48-as pártkörhöz (Budapest, VIII. Üllői-út 1.)

A **veszprémmegyei izr. tanítóegyesület árvaház-bizottsága** felkéri mindazon t. kartársakat, akiknél az árva-alap javára kiadott „*A két Askenási*“ czimű könyvből elárusítás végett beküldött egyes példányok volnának, hogy azokról legkésőbb 1893. évi január 15-ig elszámoljanak; illetőleg vagy a megmaradt példányokat v. a megfelelő összeget a bizottság elnöke *Dr. Steiner Kálmán* ügyvéd úr kezeihez juttatni, annyival is inkább el ne mulasszák, mert a kitűzött határidő lefolyása után kénytelenek lennénk az illetőket *névszerint*, még pedig hirlapi uton ebbeli elmulasztott kötelességük teljesítésére figyelmeztetni. Veszprém, 1892. december hó 26-án. A bizottság nevében: *Schwarcz Sámuel* néptanító, biz. jegyző.

Tanügyi monographia. Érdekes és hasznos munkának kiadására vállalkozott a sepsi-szentgyörgyi Jókai-nyomda, a midőn előfizetési felhívást bocsát közzé a Berecz Gyula igazgató által írt „*Háromszékvármegye Népoktatási Intézeteinek Története*“ czimű tanügytörténeti munkára. Épen ily monographicus munkákban legszegényebb hazai tanügyi irodalmunk, melynek Berecz Gyula egyik buzgó művelője. Fehértemplom város tanügyének története ezimű munkája 1882-ben jelent meg és igen kedvező fogadtatásra talált. A mintegy 20 nyomtatott lvre terjedő munka nagy szorgalommal gyűjtött adatok alapján ismerteli Háromszékvármegyének kultur-törekvéseit és szükségleteit. Előfizetési ára 1 frt 50 kr. Bolti ára 2 frt. Jelentkezni lehet a Jókai nyomdánál Seps-Szen'györgyön; a munka ára azonban csak annak megjelenése után küldendő be. Ajánljuk a tanügyi körök figyelmébe.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

»**A recepció és a zsidó tanügyi miseriák**« czimű cikk írójának. Egész dolgozata a tanítók és hitközségek bünlajstroma, pedig ön maga mondja, hogy mint felekezetét szerető zsidó nem vállalkoznék ilyenek leleplezésére. Ezért mi nem is közölhetjük. Mi a recepció befolyását a tanügyünk miseriáira illeti, bizony vérmes reményei sajnos, nem fognak teljesülni.

Bodrogi, Mélykut. Legközelebb. — **K. Gy.** Alkalmilag. — **W. S. K. H.** Tanterve fölötti nézetét nem oszthatjuk. — **Somorja.** Rákerül a sor. — **B. Veszprém.** Köszönjük. Magánlevelet írunk. — **Mtr. Stadler Károly Bakony-Szombathely.** Becses levelét vettük. Cikkét mint látni méltóztatik közöltük. A többire nézve a választmány fog határozni. Addig szives türelmet kérünk.